

УДК 378:796.011 (045)

ГОЛОВАТЕНКО Ольга Миколаївна,
старший викладач кафедри права і соціально-гуманітарних дисциплін, Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна;

ЗУЄНКО Микола Іванович,
старший викладач кафедри права і соціально-гуманітарних дисциплін, Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна;

ОЛЕКСІЄНКО Ярослав Іванович,
старший викладач кафедри анатомії, фізіології і фізичної реабілітації, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

***Анотація.** Висвітлено проблеми фізичного виховання студентів ВНЗ України. Розглянуто питання побудови і функціонування системи фізичного виховання США і країн Європи. Проаналізовано можливість упровадження системи фізичного виховання розвинутих країн в український освітній простір. Обґрунтовано важливість збереження існуючої системи фізичного виховання з упровадженням інноваційних технологій в навчально-виховний і тренувальний процеси, з розширенням секційної роботи за вибором студента, поліпшенням матеріально-технічної бази.*

***Ключові слова:** фізична культура; спорт; студент; викладач; здоров'я; вищий навчальний заклад; самостійна робота; навчальна дисципліна; спортивна база; Україна.*

Постановка проблеми. В Україні на сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається небезпечна тенденція погіршення стану здоров'я студентської молоді, зниження рівня фізичної підготовленості, занепаду масової фізичної культури. Загально відомо, що стан здоров'я, рівень працездатності й навіть професійне майбутнє молоді значною мірою залежать від ефективності фізичного виховання. Тому в останні роки у зв'язку з інтеграцією України до європейського освітнього простору багато питань, що пов'язані з організацією навчально-виховного процесу студентів вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) України, потребують детальнішого вивчення. Так, виникають питання щодо місця та обсягу викладання дисципліни «Фізичне виховання» у національній системі освіти, переведення студентів на самостійну роботу, проведення навчально-виховного і тренувального процесу з фізичного виховання у спортивних секціях у позанавчальний час (факультативна форма занять).

Інтеграція українських ВНЗ у загальноєвропейський освітній простір, підвищення мобільності учасників навчального процесу висувають нові вимоги і до програм навчання. У зв'язку з цим досить актуальним стає питання відповідності змісту програм із фізичного виховання у ВНЗ та дотримання принципу наступності зі шкільними програмами згідно зі світовими тенденціями в цій області. На даний час відсутня система і конкретна програма формування фізкультурно-оздоровчої компетентності, що передбачає єдність виховання здорового способу життя й взаємодії з зовнішнім середовищем, духовним вихованням і підвищення рівня культури молодого покоління. Однією з основних причин такого стану, як зазначають В. Мунтян і В. Пліско [1], є недостатній рівень фізичної освіти в родині, школі, навчальному закладі і в цілому в

країні. Фізичне виховання часто розглядається як другорядна дисципліна. Бракує системи заходів упровадження в навчально-виховний процес інтегрованих фізкультурно-оздоровчих програм виховання всебічно і гармонійно розвиненої особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки мають місце багато досліджень і публікацій, які висвітлюють питання інтеграції українських ВНЗ і дисципліни «Фізичне виховання» у європейський освітній простір [1–7].

У зв'язку з цим, звертає на себе увагу дослідження В. Мунтяна, В. Пліско [1], які вивчають реформування фізичного виховання і підкреслюють значущість ролі та функцій кафедр фізичного виховання, упровадження в навчальний процес інноваційних технологій, зокрема, мотиваційного характеру, наголошують на важливості масового спорту серед молоді.

Надзвичайно цікавою є праця Г. Грибан [2], який, зокрема, вивчає шляхи впровадження вимог ECTS у навчальну дисципліну «Фізичне виховання» в європейському освітньому просторі. Проаналізувавши систему фізичного виховання західних країн, автор зауважує, що кредитно-модульної системи навчання й оцінювання з фізичного виховання в нефізкультурних ВНЗ в європейському і світовому освітньому і науковому просторі нині не існує, оскільки фізичне виховання не входить до навчальних планів університетів, а пов'язане з самостійною роботою студентів. Відповідно немає необхідності розробляти і впроваджувати кредитно-модульну систему навчання з дисципліни «Фізичне виховання» згідно з вимогами ECTS.

Так, О. Зеленюк, А. Бикова [3] вважають, що трансформація мети і завдань із навчальної дисципліни «Фізичне виховання», що пов'язані з перебудовою системи національної освіти в напрямі її інтеграції до європейського освітнього простору, має базуватися на двох філософських принципах, а саме: 1) принципі турботи про себе, про власне здоров'я і дотримання засад здорового способу життя; 2) принципі формування гармонії тіла і душі, створення фізично і духовно досконалої особистості.

Цінні результати дослідження отримали В. Корягін і О. Блавт [4] із виявлення параметрів функціонування системи фізичного виховання й контролю в освітніх установах США і країнах Європи. Авторами доступно розкрито систему фізичного виховання й спорту розвинутих країн, указано на їх специфіку й особливості порівняно з українською. Окреслено і детерміновано ключові засади, що забезпечують поширення занять фізичною культурою і спортом в освітніх установах зарубіжних країн.

Актуальним є дослідження О. Попрошаєва, О. Білика, М. Островського [5], які на підставі аналізу чинних нормативно-правових актів визначили державний стандарт щодо організації викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у ВНЗ України і сформулювали головні завдання роботи кафедри фізичного виховання в період реформування системи освіти України в контексті інтеграції українських ВНЗ в європейський освітній простір.

Проте дискусії і суперечки між фахівцями, урядовцями, керівниками ВНЗ щодо форми проведення занять із фізичного виховання (академічні заняття, факультативи, самостійні заняття – як в європейських країнах) тривають і надалі; кількість занять із фізичного виховання у ВНЗ України постійно зменшується: з 4 годин на тиждень на 1–4-х курсах до 2 годин на тиждень на 1–2-х курсах у більшості ВНЗ України; стан здоров'я і фізичної підготовленості студентів погіршується.

Актуальність визначеної проблеми, її важлива соціальна значущість, як для суспільства загалом, так і для студентської молоді зокрема, обумовили **мету статті** – визначити роль, місце і значення системи фізичного виховання студентів ВНЗ України в умовах євроінтеграційних освітніх процесів.

Виклад основного матеріалу. Викладач фізичного виховання відіграє ключову роль у реалізації соціальних цілей і завдань фізичної культури та спорту. Так, сучасне

європейське суспільство розглядає вчителя (викладача) фізичного виховання не лише як фахівця, який має знання, уміння й навички у професійній сфері, а більшою мірою як фахівця з пропаганди здорового способу життя, валеологічного ставлення до свого здоров'я, як людини, яка підвищує мотивацію в молодого покоління для занять руховою діяльністю, залучає молодь до занять різними видами спорту [6].

В останні десятиліття в різних країнах світу фізичне виховання стало розглядатися як потужний засіб зміцнення здоров'я населення, забезпечення його високої працездатності та якості життя. У той самий час в Україні склалася традиційна підготовка студентів у ВНЗ, де фізичне виховання є невід'ємною частиною професійної підготовки фахівців.

На теперішній час базовим документом при організації навчальних занять із фізичного виховання у ВНЗ, є наказ МОНУ «Про затвердження положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах» [7], де в розділі 3 йдеться про включення в навчальні плани з усіх спеціальностей обов'язкових навчальних занять із фізичного виховання протягом усього періоду навчання, за винятком останнього випускного семестру, в обсязі 4 год. на тиждень. Однак більшість ВНЗ залишила цю дисципліну тільки на 1–2-х курсах і скоротила в навчальних планах години на фізичне виховання до 2 год. на тиждень на користь інших дисциплін, посилаючись на велике навантаження студентів. Проте проведення одного заняття на тиждень із фізичного виховання не є доцільним, оскільки не в змозі забезпечити виконання оздоровчих і виховних функцій [8].

Окрім того, дослідження Г. Грибан [9] показали, що заняття з фізичного виховання слід розглядати як засіб відновлення й стимуляції розумової діяльності студентів, а не як додаткове академічне навантаження. Переведення студентів на самостійні заняття фізичною культурою нині також є невиправданим і передчасним. Причинами цього є такі: низький рівень свідомості студентів і недбале ставлення до власного здоров'я; відсутність критеріїв оцінювання стану здоров'я фахівців, які влаштовуються на роботу; відсутність паспорта здоров'я; слабка матеріально-технічна база, яка не в змозі забезпечити індивідуальні бажання студентів щодо занять фізичними вправами у вільний час; низька фізична підготовленість більшості студентів і їхній недостатній фізичний розвиток; значна частка інвалідності, фізичних вад і захворювань (до 20,0 %) серед студентів, які потребують занять за спеціальними реабілітаційними методиками; необхідність перекваліфікації викладацьких кадрів, зміна програмного забезпечення й підготовки кадрів у фізкультурних ВНЗ і на факультетах фізичного виховання [2].

У розвинутих країнах система фізичного виховання функціонує інакше. У політиці європейських держав наголошується на інтеграційній, культурній, рекреаційній ролі фізичної культури, а також її толерантності. Вивчаючи досвід американських і європейських колег, як зазначає О. Попрошаєв, у більшості університетів немає ні кафедр фізичного виховання, ні занять із фізичного виховання як таких (фізичне виховання не входить до більшості навчальних планів). Студенти самі дбають про свій фізичний розвиток, про власне здоров'я і належний рівень працездатності. У них дуже розвинений студентський спорт (міжуніверситетські змагання) і, навіть, непрофесійний (масовий) спорт, чому сприяє наявність потужних центрів студентського спорту при ВНЗ [5; 10].

Окрім того, більшість ВНЗ Європи і США мають велику кількість спортивних баз, що дає змогу проводити роботу спортивних секцій у позанавчальний час без обмежень.

Діти та їхні батьки усвідомлюють, що досягнення у спорті забезпечують їм безкоштовне навчання в коледжі або університеті (навчання в коледжах і університетах

США платне, а платня дуже велика навіть для багатьох американських родин) та отримання стипендії. При вступі до ВНЗ її адміністрація звертає увагу на досягнення абітурієнтів у спорті, мистецтві, громадській роботі й зараховують тих, хто особливо проявив ініціативу, і тих, хто, як вони вважають, додасть яскравості та різноманітності в житті навчальної установи. Спортивні стипендії США – це часткове або повністю безкоштовне навчання, проживання, харчування, забезпечення підручниками в університеті [4].

Конструктивний аналіз функціонування системи фізичного виховання в США і країнах Європи вможливив з'ясування основних аспектів фізичного виховання в освітніх установах, серед яких, В. Корягін, О. Блавт [4] зазначають такі: 1) широка пропаганда здорового способу життя й розуміння урядом важливості такого соціального чинника, як фізична культура і спорт; 2) належна матеріальна база в освітніх установах для занять фізичною культурою і спортом. Практично всі школи США мають свій стадіон, а також басейни, спортивні зали, що дає змогу учням і студентам займатися фізичною культурою і спортом не тільки в обов'язкових формах занять фізичним вихованням, а й у позанавчальний час; 3) кадрові можливості освітніх установ, що полягають у належному забезпеченні не лише фахівцями фізичного виховання, а й кваліфікованими тренерами з різних видів спорту; 4) наявність моральної й матеріальної мотивації: безкоштовні заняття, забезпеченість спортивною формою, безкоштовними обідами, транспортом; 5) належне медичне забезпечення, що внеможливорює допуск хворих дітей і студентів до занять фізичною культурою та спортом, дає змогу оперативно коригувати їхній стан здоров'я.

Реорганізація викладання фізичного виховання у ВНЗ України, на кшталт європейських і американських, потребує потужної матеріально-технічної бази, тому цінною є ідея організації центрів студентського спорту у ВНЗ відповідно до ст. 14 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», але досить проблемною щодо їх фінансування [11]. Натомість скасування дисципліни «Фізичне виховання» у ВНЗ іде всупереч із реалізацією Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту України, яка спрямована на вирішення таких завдань: формування у студентської молоді сталих традицій і мотивацій щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого чинника забезпечення здорового способу життя; удосконалення форм залучення до регулярних і повноцінних занять фізичною культурою та спортом; сприяння поширенню клубної системи у сфері фізичної культури і спорту [12].

Висновки. Отже, фізичне виховання як навчальна дисципліна повинне бути обов'язковим для студентів усіх спеціальностей ВНЗ, оскільки спортивна (матеріально-технічна) база більшості ВНЗ України ще не відповідає якісним і кількісним вимогам для переведення студентів на факультативну (секційну) форму занять. Окрім того, у студентів слабка мотивація для самостійної роботи з фізичного виховання.

Збереження академічних занять із фізичного виховання у ВНЗ України дає змогу охопити руховою активністю всю студентську молодь, а відтак позитивно впливати на якість підготовки майбутніх фахівців, виховувати в них високий рівень психофізичних якостей, що необхідні у професійній діяльності, зберегти і зміцнити їхнє здоров'я, що допоможе забезпечити студенту успіх і мобільність в європейському освітньому просторі.

Поряд з цим, необхідно розвивати спортивну (матеріально-технічну) базу ВНЗ України, здійснювати перепідготовку кадрів, розробляти і впроваджувати інноваційні педагогічні технології в навчально-виховний і тренувальний процес з метою збереження і зміцнення здоров'я студентської молоді, поступово розширювати секційну роботу за вибором студента, як це запроваджено в розвинутих світових і європейських країнах.

Список використаної літератури

1. Мунтян В. С. Фізичне виховання у контексті положень нового Закону України «Про вищу освіту» / В. С. Мунтян, В. І. Пліско // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – 2014. – Вип. 118, т. 1. – С. 222–226.
2. Грибан Г. П. Проблеми фізичного виховання в умовах євроінтеграції / Г. П. Грибан // Буковинський науковий спортивний вісник. – Вип. 3. – Чернівці, 2007. – С. 6–10.
3. Зеленюк О. Трансформація навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у контексті Болонської декларації / О. Зеленюк, А. Бикова // Молода спортивна наука України : збірник наукових праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 10. – Т. 3. – Львів : НВФ «Українські технології», 2006. – С. 373–378.
4. Корягін В. Інформаційна інтерпретація устрою фізичного виховання й системи контролю в освітніх установах / В. Корягін, О. Блавт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://esnuir.cenu.edu.ua/handle/123456789/11642>
5. Попрошаєв О. Фізичне виховання в контексті інтеграції в загальноєвропейській освітній / О. Попрошаєв, О. Білик, М. Островський // Спортивна наука України, 2015. – № 2 (66). – С. 36–43.
6. Гринченко І. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання : досвід європейських країн / І. Б. Гринченко // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. – Вип. 42, 2014. – С. 39–50.
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.01.2006 р. № 4 «Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua.
8. Воліваха П. О. Викладання фізичної культури у вищих навчальних закладах в світлі реформи вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/31_NNP_2015/Sport/0_198110.doc.htm
9. Грибан Г. П. Влияние занятий физическими упражнениями на быстроту протекания мыслительных процессов у студентов / Г. П. Грибан // Молодежь третьего тысячелетия : гуманитарные проблемы и пути их решения : сборник научных статей в 3-х томах. – Одесса : ИСЦ, 2000. – С. 414–420.
10. Попрошаєв О. В. Нормативно-правові аспекти організації навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у вищих навчальних закладах України / О. В. Попрошаєв, С. Г. Зінченко, Д. О. Каратаєв, С. О. Фішев // Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: збірник наукових праць / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2010. – С. 74–76.
11. Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII (із змінами та доповненнями) «Про фізичну культуру і спорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.
12. Указ Президента України від 28.09.2004 р. № 1148 «Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004>

References

1. Muntyan, V. S., & Plesko, V. I. (2014). Physical education in the context of the Ukraine new law «On Higher Education». *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu (Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University)*, 118 (1), 222–226 (in Ukr.)
2. Griban, G. P. (2007). Problems of Physical Education in the Conditions of European Integration. *Bukovynskyi naukovyyi sportyvnyy visnyk (Bukovynsky Scientific Sport Newswire)*, 3. Chernivtsi, 6–10 (in Ukr.)
3. Zeleniuk, O., & Bykova, A. (2006). Transformation of the discipline «Physical education» according to of the Bologna Declaration. *Moloda sportyvna nauka Ukrainy: Zbirnyk naukovykh prats z haluzi fizychnoyi kultury ta sportu (Young sports science of Ukraine: collections of scientific works in the field of physical culture and sports)*, 10 (3), 373–378 (in Ukr.)
4. Koryagin, V., & Blavt, O. (2015). *The Physical Education and Lifestyle Monitoring System in Educational Institutions of the Information Interpretation*. Retrieved from <http://esnuir.cenu.edu.ua/handle/123456789/11642> (in Ukr.)
5. Poproshaev, O., Bilyk O., & Ostrovsky, M. (2015). Physical education in the context of integration into the common European educational space. *Sportyvna nauka Ukrainy (Sports Science of Ukraine)*, 2 (66), 36–43 (in Ukr.)
6. Grinchenko, I. B. (2014). The Professional Training Of Physical Education Teachers: experience of European countries. *Zasoby navchalnoy ta naukovo-doslidnoy roboty (Means of educational and research work)*, 42, 39–50 (in Ukr.)
7. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated January, 11, 2006, № 4 «About Approval of the Regulations on the Organization of Physical Education and Mass Sports in Higher Educational Institutions». Retrieved from www.nau.kiev.ua. (in Ukr.)
8. Volivah, P. O. *Teaching of physical culture in higher educational institutions according to the reform of higher education*. Retrieved from http://www.rusnauka.com/31_NNP_2015/Sport/0_198110.doc.htm (in Ukr.)

9. Griban, G. P. (2000). The effect of training on the speed on students mental activity. *Molodezh tretyego tysyacheletiya: gumanitarnye problemy i puti ikh resheniya: Sbornik nauchnykh statey v 3-kh tomakh (Youth of the third millennium: humanitarian problems and ways to solve them: Collection of scientific articles in 3 volumes)*. Odessa : ISTS (in Russ.)
10. Poproshaev, O. V., Zinchenko, S. G., Karataev, D. O., & Fishev, S. O. (2010). In S. S. Ermakov (ed.). Normative-legal aspects of the organization of the discipline «Physical education» in higher educational institutions of Ukraine. *Pedahohika, psykholohiya ta metodyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu: zbirnyk naukovykh prats (Pedagogy, psychology and methodical and biological problems of physical education and sports: a collection of scientific works)*. Kharkiv, 74–76 (in Ukr.)
11. Law of Ukraine dated December 24, 1993, № 3808-XII (with amendments and supplements) «About Physical Culture and Sport». Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (in Ukr.)
12. Decree of the President of Ukraine dated September 28, 2004, № 1148 «About the National Doctrine of the Development of Physical Culture and Sports of Ukraine». Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004> (in Ukr.)

Abstract. *Golovatenko Olga Mykolaivna, Zuyenko Mykola Ivanovich, Olexiyenko Yaroslav Ivanovich. Physical education of students of higher educational institutions of Ukraine in the circumstance of European integration. Problems and possibilities opportunities.*

Introduction. *Many problems related to the arrangement of the educational process on physical education of students of Ukrainian higher educational institutions require an elaborate study due to integration of Ukraine into the European Higher Education Area in recent years. There are questions about the place and amount of teaching of the discipline «Physical education» in the national education system and students' independent work and classes in sports sections and the optional form of training in physical education, etc.*

Purpose. *To determine the role, place and meaning of the physical education of students of higher educational institutions of Ukraine in conditions of European integration educational processes.*

Results. *The normative documents specify the inclusion of compulsory physical education courses in curricula of all specialties in the amount of four hours per week during the whole period of study, except for the last graduation semester. Nowadays this discipline is a part of the curricula only in the first-second courses at most universities. Workload of the discipline «Physical education» was reduced to 2 hours per week in the curriculum. They refer to the heavy student's workload. And they also refer to the fact that there is no the discipline of «Physical education» in the curricula of developed countries.*

But one lesson of physical education a week is not appropriate as it cannot provide the accomplishment of health and educational functions. In addition, the researches of specialists have shown that physical education classes should be considered as a way of recovery and stimulation of student mental activity, and not as an additional academic workload. Also, implementation of to independent and elective physical education classes, as is the case of Europe and the United States, is unjustified and premature today.

The low level of consciousness and motivation of students, their careless attitude to their own health, low physical fitness of most students are the reasons for it. Students should be trained in special medical groups because of their illness. The need for occupational retraining teaching staff, the weak material and technical base, which is not able to meet the individual wishes of students for exercising in their spare time, are also the reasons for it.

Originality. *Results of an analytical study are important. They prove the need for an immediate solution to the problem of reducing physical education for students in universities. And also, strengthening their motivation, creating a powerful material and technical base of higher education institutions.*

Conclusion. *Physical education, as an academic discipline, should be compulsory for students of all specialties of higher educational institutions, because the material and technical base of most HEIs in Ukraine does not meet the qualitative and quantitative requirements for the transfer students to the optional (sectional) form of studies till now. In addition, students have a weak motivation to work independently on physical education. Consequently, it is necessary to develop the material and technical base of higher educational institutions of Ukraine, to carry out occupational retraining teaching staff, to develop and implement innovative pedagogical technologies in the educational and*

training process in order to preserve and strengthen the health of student youth. Sectional work chosen by the student should gradually expand, as it has been implemented in developed world and European countries.

Key words: *physical culture; physical education; sport; student; teacher; health; higher educational institution; European integration; independent work; branch of science; sports base*

*Одержано редакцією 08.08.2017
Прийнято до публікації 22.08.2017*

УДК 316.334 (045)

ГОРДІЄНКО Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Україна;
БІЛОУСОВА Надія Валентинівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Україна

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

***Анотація.** Розглянуто основні освітні інноваційні технології навчання й виховання, які можуть використовуватись під час освітнього процесу з молодшими школярами. Визначено сутність понять «педагогічні технології», «інновації», «інноваційні технології». З'ясовано основні методологічні вимоги, які висуваються до інноваційних технологій: концептуальність, системність, можливість управління, ефективність, відтворюваність, візуалізація. Визначено методики і технології, які сприяють створенню умов для реалізації та самореалізації особистості, її самовдосконалення й саморозвитку. Розкрито роль і значення окремих інноваційних технологій. Запропоновано ефективні методи і форми навчання молодших школярів. На рівні перспектив подальшого дослідження проблеми виокремлено проблему розроблення нових педагогічних перспективних методик навчання й виховання, визначення їх впливу на розвиток молодшого школяра.*

***Ключові слова:** технології; педагогічні технології; інноваційні технології; інноваційна діяльність; молодші школярі; освітній процес; потенційні можливості; розвивальне навчання; гуманна педагогіка.*

Постановка проблеми. Національна система освіти стоїть перед необхідністю не лише розроблення і втілення нової моделі педагогічного процесу, а й принципової зміни соціальної функції освіти. Кінцевою метою навчання повинна стати підготовка високоосвіченої, професійно спрямованої особистості, спроможної знайти своє місце у складних умовах життєвих реалій. Шляхи оптимізації цього процесу полягають у підвищенні його продуктивності за рахунок широкого впровадження інноваційних методик в освітянську галузь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині проблема застосування інноваційних технологій є надзвичайно актуальною. З поставленого питання окреслюємо ряд напрямів дослідження: поняття «інноваційні процеси» у педагогічній науці (В. Беспалько, І. Дичківська, В. Загвязинський, І. Лернер, М. Скаткін, В. Сластьонін, В. Химинець); освітні технології (М. Ігнатенко, Б. Ліхачов, В. Монахов, О. Пехота, Г. Селевко, С. Сисоєва); педагогічна інноватика (О. Арламов, М. Бургін,